

Kontaktpersoner i avelsfrågor

Amerikansk cocker spaniel
Karin Linde Klerholm
acc.avel-exterior@outlook.com

Chesapeake bay retriever
Birgitta Severinsson
070-894 40 01
avel.chesapeake@gmail.com

Clumber spaniel
Kristina Seo Gagnebeck
070-289 26 27
styrelsen@clumber.net

Curly coated retriever
Elisabeth Petterson
070-564 01 75
15bibbi@gmail.com

Cocker spaniel
Lasse Nyman
070-347 74 47
avel@cockerklubben.com

Engelsk springer spaniel
Lotta Claeson
0707-70 84 94
avelsansvarig@springerklubben.org

Field spaniel
Cia Norberg
073-761 44 08
avel@fieldspanielklubben.se

Flatcoated retriever
Charlotte Sundell
070-552 50 86
avel@frk.nu

Golden retriever
Tezzy Vaerlien
0707-13 11 11
avel@goldenklubben.se

Irländsk vattenspaniel
Annika Åkerman
0706-84 01 07
avel@ssrk.se

Labrador retriever
Lena Karlsson
0736-18 87 94
avel.ansv@labradorklubben.se

Nova scotia duck tolling retriever
Therese Knutsson
0709-70 55 87
avelsansvarig@tollarklubben.se

Sussex spaniel
Annika Åkerman
0706-84 01 07
annika@sugarloaf.se

Welsh springer spaniel
Rigmor Långström
0709-53 43 08
avel@wssk.se
dalsvedens@gmail.com

Avelsansvarig

Annika Åkerman

Kommitté: Eva von Celsing, Anita Norrblom, Lena Widebeck,
Annika Thunfors, Clara Oldenburg,

Så jobbar HD-avläsarna

Text: Lena Widebeck

Vad avgör om en höftled graderas med A, B, C, D eller E? Vem sätter kriterierna och vad tittar avläsarna på? Det och mycket annat har HD-gruppen fått lära sig mer om och diskutera med de tre veterinärer som läser och graderar samtliga röntgenbilder inom hälsoprogrammen för HD och ED.

De tre veterinärerna Kerstin Hansson, Jessica Ingman och Veronica Näslund har samtliga en gedigen meritlista och stor erfarenhet av att läsa röntgenbilder. De avläser årligen höftledsbilder på cirka 16 000 hundar av olika raser. Trots det utgör uppdraget åt Svenska Kennelklubben endast en mindre del av deras arbetstid.

Avläsarnas guide till hur höftleder ska graderas är de riktlinjer som tagits fram av den internationella kennelklubsorganisationen FCI. De senast publicerade riktlinjerna från 2022 är resultatet av ett möte i Köpenhamn med avläsande veterinärer från hela Europa. Målet för mötet var att diskutera och kalibrera de framtagna riktlin-

jerna för gradering av höftleder för att öka samsynen mellan olika länder.

– Inför mötet gjordes noggranna förberedelser där veterinärer arbetade i mindre grupper för att förbereda förtydliganden av de befintliga kriterierna för bedömning av höftleder, berättar Kerstin Hansson.

Kriterier för bedömning

En höftled bedöms efter ett antal olika kriterier, vilka beskrivs på ett likartat sätt för varje grad. Tidigare hade inte samtliga kriterier tydligt formulerade riktlinjer för att avgöra vad som gällde för att höften skulle graderas A, B, C, D eller E.

När höftledsbilderna bedöms tittar avläsarna först på hur långt in i ledskå-

len som ledkulan ligger och hur väl ledkulan passar in i ledskålen.

– Till vår hjälp kan vi vid behov lägga in en cirkel, vilken placeras runt ledhuvudet. Cirkelns mittpunkt är markerad, och på en led som har HD ligger mittpunkten på eller utanför konturen av ledskålens yttre tak, säger Kerstin Hansson.

Hon tillägger att de även tittar på själva ledspringan och hur konturerna på ledskålen och ledhuvudet ser ut. En viktig struktur är den främre yttre konturen på ledskålen som, om den är avplanad, kan vara en indikation på att ledkulan inte ligger stabilt i leden utan glider utåt och omformar den annars rundade yttre konturen.

FCIs dokumentation innehåller även information om Norbergs vinkel och hur den bör mätas. Vinkeln mäts vid behov som ett extra stöd vid graderingen.

Om höftledsbilden visar att en eller båda höftlederna är omgivna av benpålagringar anges det separat som lindrig, måttlig eller kraftig benpålagring för respektive led.

Förtydligade riktlinjer

På mötet i Köpenhamn 2022 diskuterade de deltagande veterinärerna förslaget på förtydliganden utifrån olika röntgenbilder. De enades om riktlinjer för hur kriterierna ska tillämpas för de fem olika graderna. Förtydligade riktlinjer för gradering togs sedan vidare för beslut på högre nivå inom FCI och infördes i Norden den 1 juni 2023.

Kerstin Hansson poängterar att de nya riktlinjerna enbart är förtydliganden och inte har medfört några förändringar i hur vi i Sverige graderar bilder jämfört med tidigare. Om de däremot kan ha medfört någon förändring i avläsning i något annat FCI-land är svårt för henne att svara på.

Stor betydelse att få B eller C

Den grad som Kerstin Hansson menar framför allt har fått förtydliganden med noggrannare beskrivningar är grad B.

Svenska Kennelklubbens tre avläsande veterinärer: Kerstin Hansson, Veronica Näslund och Jessica Ingman. Foto: Måns Engelbretsson.

För uppfödare har en avläsning med grad B eller C stor betydelse, eftersom den kan vara avgörande för hundens framtid i aveln. Avläsarna förstår problemet, samtidigt som deras uppdrag innebär att så konsekvent och standardiserat som möjligt gradera röntgenbilden efter vad de ser och enligt FCIs kriterier.

HD-gruppen har initierat en diskussion om möjligheten att få ut mer detaljerad information vid avläsningen av varje hunds höftledsstatus. Här gjordes jämförelsen med tyska GRSK-protokollet och Storbritanniens BVA Hip Score där olika delar av höftleden poängsätts. Framför allt för hundar som ligger i gränzonen för eventuell avel vore det värdefullt för uppfödarna att veta vad avvikelsen från det önskvärda beror på.

Nytan av en mer detaljerad redovisning ska vägas mot ökad arbetstid vid avläsningen och därmed högre kostnader samt förmodligen ett ökat antal frågor från hundägare att hantera för Svenska Kennelklubbens kansli.

Allvarligt med sublaxation

När det gäller sublaxation, som tidigare kallades slapp led, är Kerstin Hansson tydlig. Det finns mycket forskning idag som visar på samband mellan sublaxation och risk för framtida kliniska problem i form av ledinflammation

(artros/osteoartrit). Därmed är sublaxation en central del i begreppet HD och ett viktigt kriterium i FCIs riktlinjer.

En förändring som genomfördes 2020 är avläsarnas möjlighet att kryssa i om en hund har sublaxation (höger/vänster).

Olikheter mellan hundraser

Samtliga hundraser avläses efter samma kriterier. Däremot förklarar Kerstin Hansson att avläsarna ibland även inom en ras ser olikheter i utseendet av leden utan att dessa är att betrakta som dysplasi.

En del golden retrieverar kan exempelvis ha ett plant utseende på främre delen av ledskålen, och tysk schäferhund kan ha anatomiska skillnader i utseende på ledkulan och ledkulans hals. Båda är exempel på skillnader i anatomi som Kerstin Hansson säger att man som avläsare är medveten om.

Ny teknik ger bättre bilder

En vanlig fundering om avläsningen är om den tekniska utvecklingen kan tänkas påverka avläsningen. En alltmer förfinad digital teknik ger möjlighet till uppförstoring av bilder och gör det möjligt att se avvikelser i leden som tidigare kan ha passerat obemärkt. I HD-gruppens diskussioner med avläsarna har man enats om att det inte går

att bromsa en utveckling som medför förbättrade möjligheter till en säkrare bedömning.

Det gäller dock att inte tappa bort att det övergripande syftet med hälso-programmet för höftledsdysplasi är att minska andelen hundar med kliniska problem orsakade av HD. Om teknik-utvecklingen medför förfinade verktyg och därmed en ”strängare” bedömning behöver avelshänsyn anpassas så att inte hundar utesluts ur avel i onödan.

Ny utbildning på gång

Inte bara bilderna förändras med digital teknik utan även för personalen som röntgar innebär teknikutveckling att arbetet underlättas. I stort sett alla kliniker och djursjukhus arbetar numera med digital teknik där man snabbt kan få röntgenbilden på en datorskärm. Om hunden är väl sederad och därmed ligger still så blir det enklare att justera positionen om hunden inte ligger helt rak på den första bilden.

– En digital utbildning för röntgande djurhjälsopersonal är under utveckling och kommer att erbjudas av SKK inom kort. På sikt ska det vara ett krav att röntgande personal har genomfört utbildningen för att få ta och skicka in röntgenbilder inom ramen för SKKs hälsoprogram, berättar Kerstin Hansson.

Utbildningen av personal ska säkra att rutinerna vid röntgen sker på samma sätt på alla kliniker, med en jämn

kvalitet på de bilder som skickas för avläsning. Om de bilder som skickas in är av så dålig kvalitet att en rättvis bedömning av höftleden inte är möjlig, kan avläsarna begära att bilderna tas om. Då får kliniken samtidigt information om vad som gör att bilden inte kan bedömas. SKK för statistik över antalet returnerade bilder per klinik och tar kontakt med de kliniker som sticker ut.

HD-gruppen arbetar vidare

Den här artikeln är skriven efter ett möte mellan HD-gruppen och avläsarna våren 2024. Mötet gav gruppen värdefull information i uppdraget att beskriva och ge förslag på fortsatt kvalitetssäkring av hela kedjan från beställning av röntgen till att resultatet används i aveln. ■

**SVENSKA
KENNELKLUBBEN**
HUNDÄGARNAS RIKSORGANISATION
www.mittskk.se

Nu kan du rapportera avliden hund på Mitt SKK

Sedan hösten 2021 finns möjlighet att rapportera att en hund är avliden och orsaken till det på skk.se.

Informationen är anonym, det enda som syns offentligt i SKK Hunddata är att hunden rapporterats som avliden. Informationen du rapporterar kommer däremot finnas tillgänglig i statistik för rasen. Genom att rapportera bidrar du till information som kan användas i framtida arbete med RAS och avelsstrategier. Det är enkelt att rapportera genom att logga in på MITT SKK. Formuläret kommer du åt genom att gå till Mina hundar och välja vilken hund du vill lämna rapport för. ■

Registrera kliniska ED-fall

Registrering av kliniska ED-fall gör det möjligt att fånga upp drabbade hundar som inte hunnit komma till officiell ED-röntgen.

Som komplement till screening och gradering baserat på röntgenundersökning av armbågslederna finns möjlighet att i SKKs databas registrera kliniska fall av ED, fastställda av

veterinär. Med kliniska fall avses hundar som tagits till veterinär för problem med sina armbågsleder och diagnostiseras med ED. Kliniska ED-fall kan registreras oavsett hundens ålder och

ges diagnosen ”ED klinisk”. Registreringen baseras på underlag från den veterinärklinik som utrett och diagnosticerat den aktuella hunden. Inrapporteringen, som är frivillig, görs av hundens ägare till SKKs avdelning för avel och hälsa.

För mer information, gå in på skk.se och sök på klinisk ED.